

О Т Г О В О Р

от Мариета Христова Райкова- Пашова – зам.-председател на Специализиран наказателен съд и кандидат за административен ръководител, на въпроси зададени от Български институт за правни инициативи

На Вашето внимание предоставям следните отговори на поставените към мен въпроси:

1. Мислите ли, че СпНС трябва да работи с неправителствения сектор и ако „да“ по какви теми и по какъв начини?

По аргумент на съществуващия Съвет по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, както и Гражданския съвет към ВСС, могат да се намерят сходни механизми, за консултиране и взаимодействие на съда със структурите на гражданското общество, ангажирани с реформата в съдебната власт при изработването на политики и оценката на тяхното въздействие.

2. Намирате ли за удачно да се извършва периодична оценка на удовлетвореността от работата на съда ?

Това би бил добър критерий как обществото оценява безпристрастността, независимостта и бързината в работата на съда и достигането на справедливост по възложените дела. Ако такова изследване обхваща страните по делата биха се открили преобладаващите мнения за правораздавателния процес- има ли излишно отлагане на делата, в какво страните съзират причината за тези отлагания, бързо ли е насрочването и приключването на делата, лесен и бърз ли е достъпът до информация и снабдяването с документи по съответното дело, в какво виждат причините да ги удовлетворява или не крайният резултат и внимателно и вежливо ли е било към тях отношението на административната на съда. Разбира се, всяко едно подобно изследване не трябва да рефлектира върху вътрешното убеждение на конкретния съдия и задължението му да вземе решение съобразно закона и доказателствата по делото.

3. Считате ли, че е необходимо да има обща политика за ограничаване на стресовите фактори в работата на магистратите и по-специално административните ръководители?

Отговорът е положителен, без да е необходимо отделно извеждане на стресовите фактори при административните ръководители. Запозната съм с резултатите от проведеното през 2009 г. изследване на съдиите в България на тема „Стрес и справяне със стреса“, и напълно споделям отразените в него изводи и препоръки. Намирам, че тези изводи и препоръки вече имат реално проявление, що се отнася до разработването на нормативни рамки за нормална натовареност, подобряване условията на труд, достъпност до обучения с цел надграждане на професионалните знания, ясни критерии за оценка и длъжностно израстване, модернизирана система за възнаграждения и т.н. Ролята на административния ръководител виждам в поддържането на добър микроклимат, подкрепа и мотивация на всеки съдия, при който стресовите фактори имат видимо проявление.

4. Предвид повишената степен на корупционен риск към СпНС какви антикорупционни мерки бихте предприели?

Председателят на съда трябва да продължи да действа по всяко време като пазител на независимостта и безпристрастността на съдиите и съда като цяло, като:

- разпределението на делата бъде извършвано при строго съблюдаване на принципа за случаен подбор по чл.9 от ЗСВ и Вътрешните правила за случайно разпределение, като всяко изключение от правилата да се взема след решение на Общото събрание при конкретни изтъкнати обективни основания;

- като насърчава прецизното прилагане на процесуалните норми и утвърдената съдебна практика чрез формални и неформални срещи между съдиите за обсъждане на констатирани препоръки в доклади и проверки на съответните институционални органи, анализиране на отменени актове, вземане на становища по тълкувателни решения и участие на съдиите в обучения и семинари на национално и европейско ниво;

- като създава добри условия за запознаване на обществеността с информация по делата, при спазване на принципите на откритост, пълнота и достоверност на предоставените сведения;

- като следи за спазване на прецизното и качествено администриране на дейностите в съда и съблюдаване на закона, етичното поведение и вътрешните правила.

- като се отнася с нужното внимание към отправени препоръки, сигнали и жалби от отделни граждани чрез сайта на съда, регистратурата или оповестени по достатъчно категоричен начин в медийното пространство.

5. По-какъв начин ще организирате продължаващото обучение на съдебните заседатели към СпНС?

Разбирането ми е, че съдът трябва да е ангажиран с правната подготовка на съдебните заседатели, разясняване на ролята им в съдебния състав и провежданите съдебни заседания. При встъпването на настоящия мандат съдебни заседатели и със съдействието на Националния институт по правосъдие на същите бе проведено обучение от магистрати от СпНС и АпС-София, което, макар и кратковременно, ги запозна със статута на съдебните заседатели, етичните измерения на тяхната дейност, основните понятия в материалното наказателно право и процес. За всеки един заседател са подготвени и предоставени Наръчник за съдебния заседател /изготвен от авторски колектив при НИИ/, Наредба №7/2017г. за съдебните заседатели, издадена от ВСС /обн. Дв.бр.81/2017г./, както и Заповед на Председателя на СпНС, касаеща правата и задълженията на съдебните заседатели, дължимо поведение от същите и изчисляване и заплащане на полагащото им се възнаграждение. Проведеното обучение бе отчетено в положителен аспект, както от самите обучавани, така и от съдиите в СпНС, което го прави препоръчително както при първоначално встъпване на съдебните заседатели, така и за подобряване на правните им знания в процеса на дейността им.

6. От докладите е видно, че СпНС е съдът с най-много искания за СРС. Как си обяснявате този факт? Колко от исканията за използване на СРС водят до събиране на доказателства по делата?

Специализираният наказателен съд е с ранг окръжен съд, чиято юрисдикция се простира върху територията на цялата страна, като по законодателна воля компетентността му е разширена във времето в сравнение с обхвата при първоначалното му създаване. Със законодателна промяна от 2015г. към компетентността на съда преминаха делата по Глава първа от НК, а със законодателна промяна от ноември 2017г. преминаха делата за т.нар. „корупционни престъпления“, обхващащи широк кръг лица, схващани от обществото като „висш ешалон на държавната власт“.

Като друга възможна причина дефинирам основната специализация на съда по наказателни дела по чл.321 от НК. Престъплението по чл.321 от НК по съставомерни признаци обхваща съвместната дейност на три или повече лица, което означава при събирането на данни /респ.доказателства/ за съществуването на престъпно сдружение да се отправят няколко искания за

прилагане на СРС спрямо няколко лица в рамките на една полицейска преписка /респ.досъдебно производство/. Този доказателствен способ е търсен от полицейските органи и прокуратура при разкриване и предотвратяване на престъпленията по чл.321 и заради високата конспиративност на престъпните сдружение и по-трудното събиране на доказателства чрез разпити на свидетели и другите приложими в НПК доказателствени способности.

Във всички случаи на отправени искания за разрешаване прилагането на СРС се дължи последователна и задълбочена преценка на предоставените данни, върху които се основава всяко отделно искане, за да не се допусне незаконосъобразно прилагане и засягане правата на трети страни, нямащи отношения с разследваната престъпва дейност.

Не винаги прилагането на СРС води до събиране на доказателства в съответно наказателно производство. Възможно е прилагането им да се преустанови заради липсата на резултат и непотвърждаване на основанията, че съответното запозодряно лице подготвя, извършва или е извършило тежко умислено престъпления от категорията на визираните в чл.3, ал.1 от ЗСРС, както и заради други причини: възможност от разкриване на оперативните способности; невъзможност за прилагането им; възникване на опасност за живота и здравето, ако използвания оперативен способ е разследване чрез служител под прикритие.

Като друга възможна причина дефинирам обстоятелството, че специалните разузнавателни средства могат да се ползват по отношение на лица и обекти, свързани с националната сигурност, като заявителите са съответните институции, ангажирани с посегателства срещу националните интереси, суверенитета на държавата и международният тероризъм.

7. Как като административен ръководител ще организирате ефективен съдебен контрол върху разрешенията за СРС?

В специализирания наказателен съд съществува създадена и стриктно прилагана система на проследимост по отношение на направените искания за прилагане на СРС и съответно- издадени разрешения за прилагане на СРС. Води се единен регистър с въведени данни за самоличността на лицата, спрямо които е прилагано респ. отказано прилагането на СРС. Така има точно хронология, както за сроковете на прилагане, така и за естеството и обхвата на престъпната дейност, която в предходен момент е била ангажирана със СРС. Така при произнасянето си по конкретно отправено искане по чл. 15, ал.1 от ЗСРС председателят на СпНС или заместник председателяте разполагат с пълната документална история за конкретното лице, което създава обективни предпоставки да не се допусне незаконосъобразно прилагане.

Полезни за подобряване режима на използване и прилагане на СРС са задължителните указания на Националното бюро за контрол на СРС, дадени след 50 проверки на Окръжни съдилища и публикувани в обобщен доклад през 2015г., макар и дейността на Специализирания наказателен съд да не е била с констатирани пропуски.

8. И в двете концепции кандидатките говорят за увеличаване на щатната численост за съдии. Същевременно, докладът за дейността на СпНС за 2017 г. сочи, че огромният обем дела са частни, от които са постъпили 6 753. Как предложението Ва за увеличаване на щатната численост кореспондира с тези статистически данни?

Предложението ми за увеличаване на щатната численост се основава именно на статистическите данни, които са най-обективният критерий за обхвата на правораздавателна дейност на съдия в този съд. Съобразно системата за изчисляване на натовареността на съдиите, индексът на средна натовареност на съдиите в този съд за 2017 г. е 147, при посочена нормална натовареност на съдия от 70 до 110, според Правилата за оценка на натовареността на съдиите. Съгласно анализа на натовареността на органите на съдебната власт през 2017 г. /приет от КСНСС с реш. по протокол № 13/16.05.2018 г./ Специализираният наказателен съд е поставен на първо място сред окръжните съдилища по брой постъпили, разгледани и свършени дела месечно. Тенденцията за увеличаване на общия брой дела се запазва и през 2018 г.

Прекомерната натовареност рефлектира върху качеството на правораздаването, като поставя съдията пред избора да не спази стандартите за срочност или да занижи критериите за качество на проведения процес и постановен съдебен акт. В този случай, административният ръководител следва да вземе мерки съобразявайки обективно ограничения ресурс, но при установената натовареност към момента в Специализирания наказателен съд, една от мерките които биха решили проблема с натовареността в средносрочен план, се явява увеличаване щата на съдиите.

30.01.2019 г.
С о ф и я

М. Райковъ